

Acvila de munte și șoimul călător

păsări emblematice ale
Carpaților Occidentali

© Tyler Allred

© John Johns

Acvila de munte (*Aquila chrysaetos*)

Caracteristicile speciei:

Este o specie de talie mare, anvergura aripii fiind de 190-220 cm. Femela este considerabil mai mare decât masculul. Silueta este caracterizată prin aripi lungi, îngustate la bază și prin coada mai lungă decât la cealalte specii de acvile, conferindu-i o siluetă specifică. În timpul rotirii își ține aripile în sus (formă de V), iar în timpul zborului planat poate să le țină în diferite poziții, în funcție de condițiile atmosferice. Penajul diferă mult între păsările tinere și adulte.

Juvenil (de la părăsirea cuibului - primăvara anului 2)

Partea de sus are o culoare uniformă de cafeiniu închis cu o mică pată albă pe aripi. Coada este albă cu o bandă terminală neagră, vizibilă atât din sus cum și din jos. Partea inferioară a corpului, respectiv subalarele (pene de acoperire ale aripii), sunt de culoare cafeiniu închis, iar pe aripi se vede o pată albă întinsă.

Juvenil

Coadă albă cu bandă terminală neagră

Imatur (vara anului 2 – primăvara anului 4)

Asemănător cu juveniilor, însă pe aripi se văd urme de năpârlire (mai multe generații de pene). În penajul al doilea (vara anului 2- primăvara anului 3) supraalarele au o culoare deschisă.

Subadult (probabil anul 6)

© Christopher Plummer

Subadult (vara anului 4 – anul 6 sau 7)

În continuare se vede albul de pe aripi, dar suprafața petei este mai mică și încep să apară remige de tip adult (primele schimbate sunt primarele interioare). În penajele 4 și 6 supraalarele au o culoare deschisă.

Adult

© Emil Enchev

Lipsa petei albe de pe aripi si coadă

Cap maroniu deschis

Adult (din anul 6 sau 7)

Dispar petele albe de pe aripi și coadă. Remigele și rectricele sunt gri cu o bandă terminală neagră (de obicei par închise la culoare). Capul și partea posterioară a gâtului este auriu, fiind în contrast cu restul corpului.

Diferența față de alte specii de răpitoare

© Daniel Petrescu

Acvilă țipătoare mică (*Aquila pomarina*):

Este mai mică și întotdeauna ține aripile în jos. Pe partea superioară a aripilor este o pată deschisă la baza primarelor, pe aripi însă nu are niciodată pete albe. Alarele sunt mai deschise decât restul aripilor și spatele. Coada este scurtă.

© Dick Forsman

Șerpar (*Circaetus gallicus*):

Este puțin mai mică și poate ține aripile în sus, deși de cele mai multe ori le ține arcuite. Partea superioară a aripilor și corpul sunt albe, fiind în contrast cu capul, care de obicei este maroniu. Supraalarele sunt mai deschise decât restul aripilor, fiind în contrast cu aceasta.

© Dick Forsman

Șorecar comun (*Buteo buteo*):

Este mult mai mic, anvergura aripilor fiind cam jumătatea anvergurii aripilor acvilei de munte. În timpul rotirii își ține aripile în sus. Remigele și rectricele sunt fin dungate, subalarele sunt de obicei maronii, iar adulții au o bandă terminală închisă pe aripi, la juvenili acest caracter nefiind așa de prominent. Pe piept are o bandă deschisă la culoare. Este cea mai comună răpitoare din România.

© Dick Forsman

Acvilă mică (*Aquila pennata*):

Este puțin mai mare decât șorecarul comun. De obicei, ține aripile pronunțat arcuite. Are două forme: forma deschisă este ușor de recunoscut, având partea inferioară a corpului și subalarele albe, contrastând cu remigele negre. Forma închisă, pare de obicei, uniformă din jos. Partea superioară este caracteristică - supraalarele mari și medii formând un „V” deschis.

Răspândirea, habitatul folosit și locul de cuibărit

Este cea mai răspândită specie din genul *Aquila*, cuibărind pe toate continentele emisferei nordice. În Europa o întâlnim mai ales în munți, dar în unele țări cuibărește și pe șesuri împădurite. Răspândirea speciei în România nu este clarificată. Efective semnificative se găsesc în Carpații Occidentali și în sud-vestul Carpaților Meridionali, dar se cunosc perechi și în restul Carpaților, respectiv în zona dealurilor de la poalele munților.

Cel mai important aspect al habitatului speciei este prezența unor terenuri deschise (pajiști, pășuni, fânațe), nefiind capabil să vâneze în păduri. Preferă stânci pentru cuibărit, dar uneori își construiește cuibul pe copaci bătrâni. De obicei, o pereche folosește unul sau două cuiburi. În cazul din urmă își schimbă cuiburile anual sau în fiecare al doilea an. Pe teritoriul unei perechi pot exista însă mai multe cuiburi. Cel mai mare număr de cuiburi găsite pe un astfel de teritoriu din România fiind de 10. Acestea sunt construite însă în timpul a zeci de ani de diferite perechi.

© Komáromi István

Hrana, cuibăritul

Pe tot arealul de răspândire, principalele grupuri de pradă ale acvilei de munte sunt diferitele specii de iepuri și galinacee. În unele zone însă, acestea pot fi înlocuite de alte specii de talie mijlocie, cum ar fi marmota, ungulatele (pui) sau chiar șerpi. Consumă și leșuri, mai ales iarna.

În România perioada de cuibărit începe în martie, femela depunând de obicei 2 (mai rar 1 sau 3) ouă. Puii eclozează la sfârșitul lunii aprilie sau începutul lunii mai, după 43-45 de zile de clocire. Dacă ies doi pui, există o diferență de 3-4 zile între ei, iar de obicei puiul mai mic moare în primele săptămâni datorită agresivității fratelui. Acest fenomen se numește caninism. Puii stau în cuib 9-10 săptămâni, după care devin independenți de părinți în 13-15 săptămâni.

Păsările tinere pot forma perechi deja în anul trei, dar devin mature cel mai devreme în anul patru (de obicei în anul cinci).

Șoimul călător (*Falco peregrinus*)

Caracteristicile speciei:

Este o specie de șoim de talie mare, aproximativ de mărimea unui șorecar. Femela este considerabil mai mare decât masculul. Silueta este caracterizată prin corp robust, baza cozii late, coadă relativ scurtă, aripi late și cap mare. În zbor planat și activ, vârful aripii pare mai ascuțit, iar în timpul rotirii puțin mai rotunjit.

Partea inferioară a aripilor este uniform dungată. Partea dorsală a adulților este de culoarea gri închis, cea mai proeminentă fiind zona mai deschisă a târâței și baza cozii, care este în contrast cu restul corpului. Caracteristic speciei este și capul, respectiv mustața neagră, fiind în contrast cu obrazul alb.

Culoare cafenie cu marcaje deschise pe pene

© Richard Bedford

Juvenil

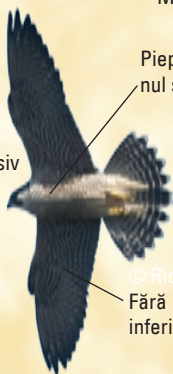

Mustață neagră

Pieptul și abdomenul striat (vertical)

Corp masiv

Juvenil

© Richard Bedford

Fără contrast în partea inferioară a aripii

Mustață neagră, obraz alb
Partea superioară a pieptului mai deschisă

Partea inferioară a pieptului și abdomenul dungat (orizontal)

Corp masiv

© Colin Dunleavy

Adult

Coadă relativ scurtă

Juvenil (de la părăsirea cuibului - vara anului 2):

Desenul capului este mai variabil decât la adulți, dar de obicei se aseamănă cu al acestora, diferența fiind culoarea, care la juvenili este maroniu. Partea superioară a corpului este cafeniu închis, supraalarele mari, respectiv remigele având margini albe. Cele mai multe exemplare au târâța marmorată cu pene mai deschise, albicioase, formând o zonă mai deschisă. Partea de jos a corpului este striată, partea superioară a pieptului fiind de culoare mai deschisă.

Adult (din toamna anului 2):

Capul și mustața sunt negre. Partea superioară este de gri închis cu o zonă mai deschisă pe târâța și la baza cozii. Pieptul și partea inferioară a corpului sunt dungate, partea superioară a pieptului fiind mai deschisă.

Baza cozii și târâța mai deschisă

Culoare gri

Corp masiv

© Adrian Dancy

Cap și mustață neagră, obraz alb

Adult

Diferența față de alte specii de răpitoare

© Dick Forsman

Șoimul rândunelelor (*Falco subbuteo*):

Este mult mai mic și subțire decât șoimul călător. Aripile sunt mai înguste, astfel par mai lungi. Are un zbor mai agil, cu bătaii din aripi mai rapide. Pieptul întotdeauna este striat (nu dungat), iar baza cozii și târțița sunt de aceeași culoare cu restul părții superioare a corpului. Pulpele și subcodalele sunt roșii-ruginii la adulți.

© Menel Cosmin

Vânturel roșu (*Falco tinnunculus*):

Este mult mai mic, iar silueta diferă prin corpul mai subțire și coada mult mai lungă. Penajul este complet diferit: partea superioară a corpului, respectiv a capului și a cozii la femele este maro-roșiatic, iar la masculi capul și coada sunt cenușii, aceasta din urmă având o bandă terminală neagră. Cel mai comun șoim din țară.

© Bagyura János

Șoim dunărean (*Falco cherrug*):

Este puțin mai mare decât șoimul călător. Silueta diferă prin coada mai lungă. Partea inferioară a corpului este striată, iar aripa este bicoloră pe partea de jos, cu subalarele mai închise (de culoare cafenie).

© Dick Forsman

Uliu păsărar (*Accipiter nisus*) și uliu porumbar (*Accipiter gentilis*):

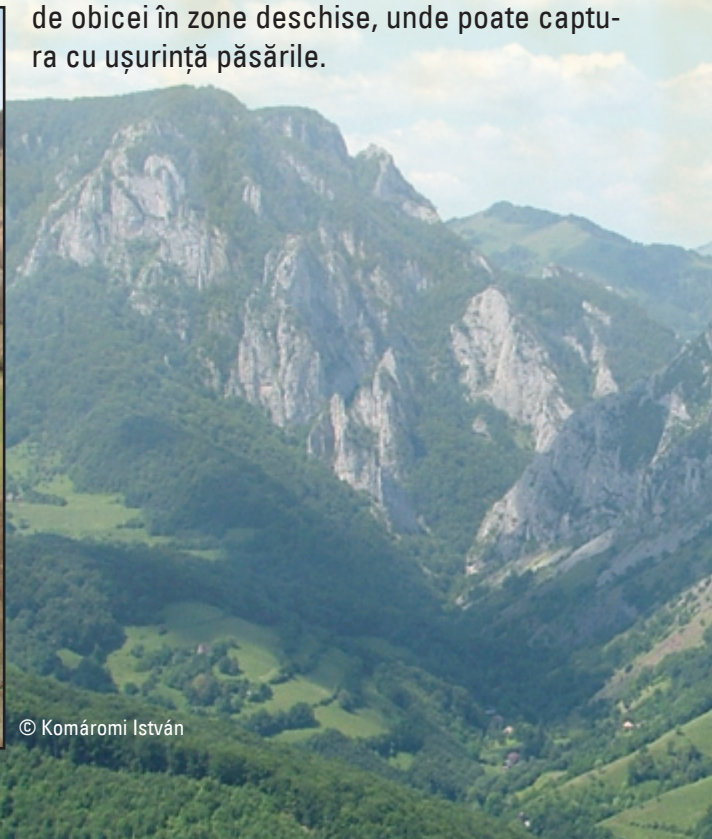
Uliul păsărar este mult mai mic, iar uliul porumbar are aproximativ aceeași mărime. Ambele specii diferă mai ales prin coada mai lungă și vârful rotunjit al aripilor.

Răspândirea, habitatul și locul de cuibărit

Este o specie cosmopolitană, lipsind numai de pe continentul Antarctic. În Europa preferă zonele stâncoase, dar în nord cuibărește și în mlaștini, iar în multe cazuri se stabilește în orașe. La mijlocul secolului trecut, populația europeană a scăzut dramatic, dar în ultimul timp în cele mai multe țări populațiile locale și-au revenit. După anii 1970 se pare că și efectivele din România au dispărut, dar în prezent sunt într-o revenire spectaculoasă, stabilindu-se în tot mai multe zone. Astfel se cunosc perechi cuibăritoare din întregul lanț Carpatic, cuibăritul fiind posibil și în Dobrogea.

Nu își construiește cuib propriu, ocupă cuiburile altor specii (corb, acvilă de munte), construite pe stânci, dar cuibărește și în crevasele stâncilor sau pe cornișele clădirilor. Vânează de obicei în zone deschise, unde poate captura cu ușurință păsările.

Hrana, cuibăritul

Aproape pe tot arealul de distribuție specia se hrănește exclusiv cu păsări de talie mică sau medie. Unele populații însă s-au specializat pe vânărea liliecilor sau a insectelor. Hrana este constituită întotdeauna din specii (grauri, porumbei, mierle, etc.) care se găsesc în număr mare în zona în care cuibărește.

Perioda de cuibărit începe în februarie-martie. Cuplurile bătrâne încep mai devreme cuibăritul decât cele tinere. Femela depune de obicei 3-5 (mai rar 2 sau 6) ouă. Puii eclozează după 28-32 de zile de clocire la sfârșitul lunii aprilie sau începutul lunii mai. Puii sunt îngrijiți în cuib timp de 5-6 săptămâni, după care încă 2 luni în afara cuibului, până când devin independenți. De obicei, primii care părăsesc cuibul sunt masculii, după care la 1-2 zile urmează femelele.

Șoimii devin fertili și pregătiți pentru cuibărit după al doilea an de viață.

Factori periclitanți și soluții

Cei mai importanți factori periclitanți identificați în România sunt deranjul neintenționat (cum ar fi turismul necontrolat), practicarea unor sporturi extreme (alpinism, zborul cu parapanta), practicarea motosporturilor, și deranjul intenționat (de exemplu de către cio-bani), braconajul și jefuirea cuiburilor de către colecționarii de ouă și șoimari. Un real pericol reprezintă și capturarea păsărilor de către porumbari, care își văd principalul inamic în păsări răpitoare.

Alți factori negativi posibili, deocamdată neidentificați în țară, sunt otrăvirea păsărilor răpitoare, electrocutarea pe stâlpii de medie tensiune, coliziunea de eoliene sau pierderea habitatului din cauza construcțiilor sau a plan-tațiilor forestiere.

Acvila de munte și șoimul călător sunt specii protejate de lege!

Soluția pentru protecția speciilor ar fi în primul rând educarea localnicilor, turiștilor, practicanților de sporturi extreme și a vânătorilor. Controlarea turismului de masă în rezervații și păzirea cuiburilor poate fi de asemenea benefică. În cazul construcției eolienei și a clădirilor, respectiv a plantării pădurilor în zonele neîmpădurite din apropierea zonelor stâncoase, cererea opiniei experților ar ajuta mult la salvarea celor două specii.

Ce puteți face pentru a ajuta cele două specii?

-Să nu deranjați cuiburile în timpul cuibăritului. O distanță de cel puțin 300 m de cuib este indicată pentru activități, cum ar fi: cățărul și camparea, iar zborul cu parapanta și practica sporturilor extreme nu sunt indicate în perioada de cuibărire (15 februarie-15 iulie). Nu faceți gălăgie în vecinătatea cuiburilor!

-Să raportați orice caz de braconaj, otrăvire, folosire de capcane sau jefuire de cuib autorităților (Garda de Mediu) sau Grupului Milvus.

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii "Grupul Milvus"

Birou: 540343 Tg. Mureș, str. Crinului 22

Adresă: 540620 Tg. Mureș, O.P. 3, C.P. 39

Tel./fax. +40(0)265-264726

office@milvus.ro

www.milvus.ro

© Vizauer Tibor Csaba

© Vizauer Tibor Csaba

Asociația „**Grupul Milvus**” este o organizație neguvernamentală, non-profit, dedicată protecției păsărilor și a naturii, activând în domeniul conservării, educației, cercetării și consultanței cu scopul de a schimba România într-un loc mai bun pentru păsări, natură și oameni.

Grupul de lucru Protecția Păsărilor Răpitoare

Scopul Grupului de lucru Protecția Păsărilor Răpitoare este de a asigura pe termen lung supraviețuirea populațiilor și îmbunătățirea statutului de conservare a păsărilor răpitoare din România.

Realizat cu sprijinul financiar al
Fundației pentru Parteneriat – Miercurea Ciuc și
din programul Matra KNIP al Ambasadei Olandeze.

© Emil Enchev

© Richard Bedford

Design: SC Lanius SRL
Tel: 0741 028396

